

Jan Malura

Katastrofy, válka, melancholie v útěšné a nábožensky vzdělávací literatuře první čtvrtiny 17. století

Studie se zaměřuje na vztah nekatolické nábožensky vzdělávací literatury pozdního humanismu a tzv. útěšných spisů J. A. Komenského. Zkoumá několik česky psaných traktátů, meditací, lamentací a prozaických dialogů (například Havel Phaëton Žalanský: *O pokoji válečném a nepokoji*, 1611, *Knižka o nemocech duše i těla*, 1612; Jiří Dikast: *Dialog aneb Rozmlouvání pobožné duše s duší*, 1602), stejně jako české adaptace cizojazyčných textů Johanna Gerharda (*Meditationes Sacrae*, česky *Padesátero přemýšlování duchovní*, 1616), Johanna Arndta (*Wahres Christentum*, česky *Čtvery knihy o pravém křesťanství*, 1617) a dalších. Příspěvek se soustředí především na díla, která se věnují pohromám a chování v krizových situacích (vátky, povodně, epidemie, zemětřesení, bouře, sucho). Autor se zabývá také rétorickými technikami těchto děl (enumerace, sekvence otázek, přirovnání, podobenství apod.) a jejich žánrovými aspekty. Studie ukazuje četné paralely útěšných spisů J. A. Komenského s českými nábožensky vzdělávacími knihami pozdního humanismu.

Disasters, War, Melancholy in the Consolatory and Religious Educational Literature of the First Quarter of the 17th Century

The study focuses on the relationship between the non-Catholic religious educational literature of late Humanism and the so-called consolatory writings of J. A. Comenius. It explores several tractates, meditations, laments, and prosaic dialogues written in Czech (such as Havel Phaëton Žalanský: *O pokoji válečném a nepokoji* [*On War Turmoil and Peace*], 1611, *Knižka o nemocech duše i těla* [*A Book About the Diseases of Soul and Body*], 1612; Jiří Dikast: *Dialog aneb Rozmlouvání pobožné duše s duší* [*A Dialogue or a Religious Discussion Between a Spirit and a Soul*], 1602, etc.), as well as Czech adaptations of foreign-language texts by Johann Gerhard (*Meditationes Sacrae*, in Czech *Padesátero přemýšlování duchovní*, 1616), Johann Arndt (*Wahres Christentum*, in Czech *Čtvery knihy o pravém křesťanství*, 1617), and others. The paper concentrates especially on works devoted to calamities and behaviour in crisis situations (wars, floods, epidemics, earthquakes, storms, drought). The author also discusses the rhetorical techniques of these works (enumerations, sequences of questions, parables, similes, etc.) and their generic aspects. The study shows numerous parallels between the consolatory writings of J. A. Comenius and the Czech religious educational books of late Humanism.